

*Тернопільський національний економічний університет,
46000, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11
Тернопольский национальный экономический университет,
46000, г. Тернополь, ул. Львовская, 11
Ternopil National Economic University,
46000, Ternopil, Lvivska St, 11*

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ВИДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Соціальна робота в цілому є невід'ємним та значущим критерієм прогресивного розвитку суспільства. Без її належного та ефективного функціонування, становлення соціальної держави (як це записано в статті 1 Конституції України, такою державою ми є [1]) може стати проблематичним. Сьогодні професійна соціальна робота - особливий вид соціальної діяльності, що сприяє утворенню комфортного життєвого простору для основних напрямків повсякденної діяльності громадян нашої держави. Тому як один із різновидів практичної діяльності має сприяти формуванню цілісної соціальної системи щодо узгодженої взаємодії між людиною і суспільством в набутті соціальності першою, а також надання підтримки людям у входженні в суспільство з оптимальною якістю. Однак для цього професійна соціальна робота в науковій і суспільній свідомості повинна утвердитися як об'єктивно необхідна діяльність високої соціальної значимості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як професія соціальна робота в нашій країні в даний час розвивається в специфічних соціально-економічних, культурних та духовно-моральних умовах. В освітній та практичній діяльності соціальної роботи досягнуто значних успіхів.

До найбільш відомих науковців, котрі досліджували різні аспекти соціальної роботи відносяться: Б. Ананьєв, І. Пригожин, Н. Шмелова та ін. (теоретичні основи сучасного людинознавства), В. Гершунський, С. Гончаренко, В. Загвязинський, І. Зязюн, С. Ніколаєнко, В. Курило, Ю. Фокін, Є. Хриков, М. Фірсов та ін. (філософія освіти і методологія педагогічних досліджень) [2; 3], Н. Ничкало, Л. Коваль, І. Зверева, С. Хлебик (розмежування сутності понять «соціальна робота» і «соціальна педагогіка») [4, с. 12-16], Є. Іванова, М. Каган, А. Капська, Н. Трофимова та ін. (дослідження системи професійної діяльності), І. Грига, О. Карпенко, І. Козубовська, І. Мигович,

В. Поліщук, Г. Попович, Ю. Швалб та ін. (особливості, напрямки і структура професійної підготовки фахівців соціальної роботи) [5, с.121-125], А. Вербицький, Д. Чернилевський, М. Кларін, А. Нісімчук, С. Сисоєва, І. Смолюк, О. Янкович та ін. (впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів) [6, с. 249-251], Л. Артемова, В. Докучаєва, Н. Кічук, О. Комар, І. Мельничук, О. Пометун, В. Ясвін та ін. (теоретичні основи конструювання і моделювання педагогічного процесу за допомогою інтерактивних технологій) [7, с. 75-82].

Але наукові доробки вчених в основному містять обґрунтування і закріплення досвіду існуючої практики, яка мислиться як єдино можлива. Хоча із вдосконаленням соціально-економічних умов і відносин, розвитком науки і техніки вона буде поліпшуватися, при цьому залишаючись змістовно незмінною.

Ще І. Кант вказував, що будь-яке пізнання починається з досвіду, проте досвід не повністю може дати отриманим судженням та узагальненням істинної або суворой всезагальності, він окреслює тільки їх умовну і порівняльну сторону [8, с. 82]. Емпіричний досвід лише підвищує значущість наукового судження у тому випадку, коли він має силу для більшості подібних випадків. Враховуючи цю думку, можна зробити висновок, що нині для розробки цілісної теорії і подальшого розвитку практики соціальної роботи аналізу досвіду роботи соціальних служб вже недостатньо. Тому в даний час актуальна розробка цілісної наукової теорії соціальної роботи, яка розкриває не тільки зміст використовуваних в практиці технологій, скільки її сутність і сенс.

Формулювання цілей статті. Вивчити та обґрунтувати теоретико-методологічні основи дослідження соціальної роботи; проаналізувати соціальну роботу як важливий чинник функціонування і розвитку людини у суспільстві.

Об'єктом дослідження є соціальна робота як умова і спосіб життєдіяльності людини в

суспільстві.

Предмет дослідження – соціальна робота як специфічний вид діяльності.

Виклад основного матеріалу. У громадській та професійній свідомості соціальна робота поки що не здобула високого статусу. Головна причина такого сьогодення полягає в тому, що теоретичні і практичні аспекти соціальної роботи найчастіше досліджуються і розвиваються на основі наукових підходів, які описують різні сторони її практики, що й обумовлює наявність великої кількості теоретичних концепцій соціальної роботи. Це не дозволяє проаналізувати соціальну роботу в усій її повноті.

С. Л. Франк зазначав: «...наукове пізнання спрямоване на змістовне розуміння буття» [9, с. 62]. Тому змістове наповнення навчальних дисциплін з соціальної роботи повинно сьогодні включати усі сторони сутнісного взаємозв'язку людини і суспільства, його місця і ролі у їх життєдіяльності, укорінення важливості професійної діяльності працівника соціальної сфери у суспільному бутті кожного громадянина країни.

Відтак, на нашу думку, актуально визначити поняття «соціальна робота», що означає в основному специфічний вид професійної діяльності. Це питання щодо окреслення меж даного поняття широко дискутується фахівцями з теорії і практики соціальної роботи. Науковцями використовується в якості загальноприйнятих понад двадцять різноманітних визначень соціальної роботи, які інколи суперечать одне одному, так і ті, які взаємодоповнюють та розкривають різні його аспекти.

Значна кількість цих понять була сформульована вітчизняними дослідниками з урахуванням зарубіжних літературних джерел в першій половині 90-х років ХХ ст., коли в нашій країні соціальна робота вже стала легітимізованою. В цей період ще не була окреслена і не була прийнята за основу базова модель практичної діяльності соціального працівника [10, с. 12–65; 11; 12; 13], однак стало очевидно, що соціальна робота входить у групу професій, котрі допомагатимуть людям.

Більшість визначень в незмінному вигляді або з незначним коригуванням використовуються і в даний час теоретиками і практиками соціальної роботи, оскільки розкривають найважливіші сторони і напрямки практики діяльності установ системи соціальної роботи. З них випливає, що сутність соціальної роботи як специфічного виду діяльності полягає в забезпеченні або відновленні нормального соціального функціонування особистості, групи, суспільства і суттєво впливає на покращення їх взаємозв'язків, сприяє досягненню гармонії в

системі «людина-середовище» та оптимізує соціальні та особистісні відносини.

Разом з тим, більшість вітчизняних авторів соціальну роботу розглядають в основному як один її різновид, пов'язаний з наданням допомоги людині, що потрапила у важку життєву ситуацію і потребує професійного сприяння для розв'язання проблеми, тобто професійну соціальну роботу або, в меншій мірі, діяльність непрофесійну, але організовану. Інші модифікації різновидів соціальної роботи вивчаються фахівцями і, відповідно, реалізуються в практиці, вкрай недостатньо. Частковість визначень соціальної роботи детермінує не повне використання її потенціалу як особливого виду діяльності і чинника суспільного розвитку.

Чіткість та однозначність дефініції, яка б повністю відображала сутність соціальної роботи та розкривала її зміст, до теперішнього часу не вироблено. Внаслідок цього нерідко в професійній свідомості соціального працівника в якості вичерпного змісту соціальної роботи виступають як найпростіші соціальні послуги, так і відносно складні технології, котрі забезпечують повне або часткове повернення людини до нормального життя у суспільстві. Вкрай рідко соціальна робота розглядається як вид діяльності, спрямованої на забезпечення умов для нормального соціального функціонування особистості, формування, підтримку і вдосконалення соціальних відносин. Найпростіший і найпоширеніший різновид соціальної роботи – матеріальна і соціально-побутова допомога, котра інтерпретується більшістю населення як власне соціальна робота [16-17]. Звужене та стисле розуміння соціальної роботи та її змістового наповнення спричинює думати, що вона, як вид діяльності, має незначну соціальну значимість, слугує умовою виживання досить вузького кола осіб і здобуває актуальність переважно в період кризового стану людини і розвитку країни в цілому. Однобоке обмеження об'єкта соціальної роботи вузьким колом людей, котрі потребують допомоги гальмує її розвиток, викривляє бачення навколишніх щодо місця професійної соціальної роботи у суспільних відносинах, знижує її роль серед інших гуманітарних наук. Одночасно її соціальна значимість зводиться до ситуативної, оскільки теорія і практика соціальної роботи виступає в якості реальної допомоги людині, котра знаходиться у кризовій ситуації.

Як показує практика, в усіх країнах соціальна робота розвивалася спочатку як діяльність, в основний зміст якої входили різні види допомоги людині для вирішення її життєвих питань. Саме цей зміст діяльності ототожнювався з соціальною роботою та досить повно знайшов відображення в окресленні понять соціальної

роботи, вироблених в попередні десятиліття вченими різних країн. Основна увага науковців та практиків соціальної сфери відводилася проблемам людини, пов'язаних із порушенням її суспільного функціонування.

Ще нині багато дослідників США визначають соціальну роботу як професійну діяльність з надання допомоги індивідам, групам або громадам, посилення чи відродження їх здатності до соціального функціонування та створення сприятливих суспільних умов для досягнення цих цілей, чи як професію подвижників, котрі займаються взаєминами між людьми і їх оточенням, впливають на здатність людей виконувати життєві функції, реалізують прагнення і цінності цих людей, полегшують стрес, знімають дискомфорт. Німецькі науковці вважають, що це спеціальна, цілеспрямована міжособистісна допомога, що надається з урахуванням знань методики соціальної роботи.

В тих країнах, де соціальна робота знаходиться на більш високому рівні розвитку, теоретики і практики соціальної сфери вибирають інші орієнтири, оскільки принципам гуманізму імпонує не компенсаторний (наздоганяючий), а превентивний (випереджаючий) тип діяльності. У документах Міжнародної федерації соціальних працівників соціальна робота розглядається як діяльність, спрямована переважно на запобігання порушень нормального функціонування особистості та проведення соціальних перетворень [14, с. 144–145]. Таким чином, фахівці соціальної роботи та громадяни багатьох країн світу в даний час усвідомлюють пріоритет професійної діяльності, спрямованої на створення комфортних умов для функціонування людини та гуманних соціальних взаємин, що складаються між ними у повсякденній формуються і підтримуються в межах соціальних норм.

Вітчизняні підходи до визначення соціальної роботи, незважаючи на їх різноманітність, в основному відображають практику професійної соціальної роботи: допомога людині, яка перебуває у важкій життєвій ситуації та подолання цієї ситуації. Так в енциклопедії для фахівців соціальної сфери записано: «Соціальна робота як практична діяльність сприяє суспільним змінам, вирішенню проблем людських взаємовідносин; допомагає людям підвищувати їх здатність до функціонального існування у суспільстві та самостійно приймати рішення з метою підвищення рівня достатку» [15, с. 176]. Цей напрямок соціальної роботи, безсумнівно, є актуальним [16; 17, с. 210–215]. Її переважні види такі, як матеріальна допомога та побутові послуги, затребувані населенням, котре зазнає труднощі у власному життєзабезпеченні. Але розв'язання та запобігання подібних проблем

може бути здійснено з використанням усього потенціалу соціальної роботи, а саме дати змогу самим громадянам держави справлятися з цими важкими обставинами за допомогою підтримуючого, реабілітаційного, захисного або корекційного впливів соціального працівника [18].

Соціальну роботу сьогодні розглядають як специфічну діяльність, що проводиться в організаціях, установах та спрямована на реалізацію соціальних завдань як вид професійної діяльності, мета якої полягає в проведенні соціальних перетворень у суспільстві в цілому і в його окремих формах розвитку зокрема [19]. Вона підтримує соціальне благополуччя і відкликається на усі соціальні вимоги своїх громадян, підтримуючи рівні можливості для всіх вікових груп, статей і сексуальних уподобань, класів, видів непрацевдатності, расової приналежності, політичних переконань. Соціальний працівник у своїй діяльності при потребі застосовує правові важелі впливу на державні та недержавні органи, діє відповідно до закону та захищає права людини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виявлені протиріччя між вимоги сучасного суспільства до ефективності і якості соціальної роботи та нинішнім станом її теорії і практики. Загострення даних суперечностей значною мірою викликане тим, що вивчення соціальної роботи має бути цілісним і сутнісним, що дасть можливість працівникам соціальної сфери впливати на функціонування і розвиток людини і суспільства. А відтак на цьому підґрунті самоідентифікуватися як в сфері знання, так і в практичній діяльності. Реально сформований рівень осмислення соціальної роботи сьогодні не до кінця враховує усе різноманіття її практики, а відтак дозволяє закласти основи для подальшої розробки цілісної теорії соціальної роботи. Тому використання методологічного потенціалу науковцями є необхідною та важливою умовою для подальшого дослідження соціальної роботи у придбанні досконалих форм і орієнтирів розвитку та забезпеченні якісно високих результатів практики. Перспективним напрямком наших наступних пошукувань буде дослідження професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у ВНЗ на філософсько-методологічних засадах, педагогічних, психологічних, соціологічних наукових теоріях, фундаментальних положеннях гуманітарного і соціального знання із врахуванням особливостей соціальної роботи як науки та професійної діяльності.

Література

1. Конституція України.: прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – Київ : Велес, 2005. – 48 с. – (Серія видань «Офіційний документ»). - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Гершунський Б. С. Образователно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика / Б.С.Гершунский. - М.: Флинта: Наука, - 2003. - 768 с.
3. Методологічні засади педагогічного дослідження : монографія / за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – С. 112.
4. Зверева І. Д. Дефініції соціальної роботи та соціальної педагогіки / І.Д. Зверева // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – №4. – С. 12–16.
5. Поліщук В. А. Удосконалення професійної підготовки соціальних працівників: виклики сучасності / В. А. Поліщук // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота / [редкол.: Козубовська І. В. (гол. ред.) та ін.]. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2011. – Вип. 22. – С.121–125.
6. Янкович О. І. Ідеї технологізації освіти у педагогічній думці України (XVIII - перша половина XX ст.) / О. І. Янкович // Педагогічний дискурс. - 2010. - Вип. 8. - С. 247-252.
7. Мельничук І. М. Підготовка майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій: результати педагогічного експерименту / І. М. Мельничук // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2010. – № 3. – С. 75–82.
8. Мироненко О. М. Кант Іммануїл // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. - К.: Наук. думка, 2007. - Т. 4: Ка - Ком. - С. 82.
9. Франк С. Л. Абсолютна. / С. Л. Франк. Російське світогляд. - СПб: Наука, 1996. - С. 62
10. Козлов А. А. Парадигмы социальной работы: теоретические конструкты и принципы описания. / Козлов А. А. // Социальная работа: теория, технология, образование. 1995. – № 1. – С. 18–24.
11. Теория социальной работы Текст. / Под ред. Е. И. Холостовой. – М.: Юрист, 1998. – 284 с.
12. Фирсов М. В. Теория социальной работы Текст. / М. В. Фирсов, Е.Г. Студенова. – М.: Владос, 2000. – 432 с.
13. Холостова Е. И. Основы социальной работы / Е. И. Холостова / М.: ИНФРА-М, 2005. – 576 с.
14. Семигіна Т. Міжнародне визначення соціальної роботи / Т. Семигіна, О. Брижовата // Соціальна політика і соціальна робота. – 2002. – № 3, 4. – С. 144–145.
15. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І. Д. Зверевої. – К., Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
16. Попович Г. М. Інституціалізація соціальної роботи в Україні: [монографія] / Г. М. Попович. - Ужгород: Гражда, 2003. - 184 с.
17. Холостова Е.И. Социальная работа: учеб. пособие / Е. И. Холостова. / М.: «Дашков и К», 2004. - 692 с.
18. Barker R. Social Work Dictionary. [Electronic resource] / R. Barker. / London, 1982. / P. 125-140. – Access mode: <https://socfaqtor.wordpress.com/>
19. Етика в соціальної роботі, свод принципів. [Електронний ресурс]: Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://socfaqtor.wordpress.com/2009/05/04/>

References

1. Konstytutsiya Ukrainy.: pryynyata na p'yatyiy sesiyi Verkhov. Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. – Kyiv : Veles, 2005. – 48 s. – (Seriya vydan' «Ofitsiyyny dokument»). / Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Gershunskiy B. S. Obrazovatelno-pedagogicheskaya prognostika. Teoriya, metodologiya, praktika / B.S.Gershunskiy.
3. Metodolohichni zasady pedahohichnoho doslidzhennya : monohrafiya / za zah. red. V. S. Kuryla, Ye. M. Khrykova; Derzh. zakl. «Luhan. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka». – Luhans'k : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2013. – S. 112.
4. Zvyeryeva I. D. Definitiyi sotsial'noyi roboty ta sotsial'noyi pedahohiky / I.D. Zvyeryeva // Praktychna psykholohiya ta sotsial'na robota. – 2001. – №4. – S. 12–16.
5. Polishchuk V. A. Udoskonalennya profesiyanoi pidhotovky sotsial'nykh pratsivnykiv: vyklyky suchasnosti / V. A. Polishchuk // Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu: Seriya: Pedahohika. Sotsial'na robota / [redkol.: Kozubovs'ka I.V. (hol. red.) ta in.]. – Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU «Hoverla», 2011. – Vyp.22. – S.121–125.
6. Yankovych O. I. Ideyi tekhnolohizatsiyi osvity u pedahohichniy dumtsi Ukrainy (XVIII - persha polovyna XX st.) / O. I. Yankovych // Pedahohichnyy dyskurs. - 2010. / Vyp. 8. / S. 247-252.
7. Mel'nychuk I. M. Pidhotovka maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohiy: rezul'taty pedahohichnoho eksperymentu / I. M. Mel'nychuk // Naukovi zapysky Ternopil's'koho nats. ped. un-tu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: Pedahohika. – 2010. – № 3. – S. 75–82.
8. Myronenko O. M. Kant Immanuyil // Entsyklopediya istoriyi Ukrainy: u 10 t. / redkol.: V. A. Smoliy (holova) ta in.; Instytut istoriyi Ukrainy NAN Ukrainy./ K.: Nauk. dumka, 2007. / T. 4: Ka -Kom. - S. 82.
9. Frank S. L. Absolyutna. / S. L. Frank. Rosiys'ke svitohlyad. SPb: Nauka, 1996. - S. 62

10. Kozlov A. A. Paradigmyi sotsialnoy raboty: teoreticheskie konstrukty i printsipy opisaniya. / Kozlov A.A.// Sotsialnaya rabota: teoriya, tehnologiya, obrazovanie. 1995. – № 1. – S. 18–24.
11. Teoriya sotsialnoy raboty Tekst. / Pod red. E. I. Holostovoy. – M.: Yurist', 1998. – 284 s.
12. Firsov M. V. Teoriya sotsialnoy raboty Tekst. / M. V. Firsov, E. G. Studenova. – M.: Vlado, 2000.
13. Holostova E. I. Osnovy sotsialnoy raboty / E. I. Holostova – M.: INFRA-M, 2005. – 576 s.
14. Semyhina T. Mizhnarodne vyznachennya sotsial'noyi roboty / T. Semyhina, O. Bryzhovata // Sotsial'na polityka i sotsial'na robota. – 2002. – № 3, 4. – S. 144–145.
15. Entsyklopediya dlya fakhivtsiv sotsial'noyi sfery / Za zah. red. I. D. Zvyeryevoyi. – K., Simferopol': Universum, 2012. – 536 s.
16. Popovych H. M. Instytuttsializatsiya sotsial'noyi roboty v Ukraini: [monohrafiya] / H. M. Popovych. / Uzhhorod: Hrazhda, 2003. - 184 s.
17. Holostova E.I. Sotsialnaya rabota: ucheb. posobie / E. I. Holostova. / M.: «Dashkov i K», 2004.
18. Barker R. Social Work Dictionary. [Electronic resource] / R. Barker. - London, 1982. / P. 125-140. – Access mode: <https://socfaqtator.wordpress.com/>
19. Etika v sotsialnoy rabote, svod printsipov. – / Elektronnyiy resurs/: Elektron. tekst. danI. Rezhim dostupa: <https://socfaqtator.wordpress.com/2009/05/04/>

Ребуха Л. З. Методологічне обґрунтування соціальної роботи як виду професійної діяльності за сучасних умов суспільного розвитку.

В даному дослідженні методологічне обґрунтування соціальної роботи пов'язане із використанням поняття «соціальна робота», в основі якого покладено розуміння її як особливого виду професійної діяльності соціальних працівників. Ця діяльність здійснюється з метою надання потребуючим людям сприяння у соціалізації і ресоціалізації. Відтак це не кінцева мета, а лише чинник, що сприяє реалізації більш значущої мети, сутність якої полягає не компенсаторному, а превентивному характері роботи працівників соціальної сфери. Тому розв'язання та запобігання проблем людини, пов'язаних із порушенням її суспільного функціонування, може бути здійснено з використанням усього потенціалу соціальної роботи, а саме: дати змогу самим громадянам держави справлятися з цими важкими обставинами за допомогою підтримуючого, реабілітаційного, захисного або корекційного впливів соціального працівника. В якості вичерпного змісту соціальної роботи виступають сьогодні як найпростіші соціальні послуги, так і відносно складні інноваційні технології, котрі забезпечують повне або часткове повернення людини до нормального життя у суспільстві. З'ясовані справжні масштаби соціальної роботи, котрі є вагомою підставою для визнання її діяльністю, що здійснюється в інтересах кожної особистості і всього суспільства загалом. Доведено, що сформований рівень осмислення соціальної роботи не враховує всіх аспектів її практики і не дозволяє закласти основи для подальшої розробки цілісної теорії соціальної роботи. Тому використання методологічного потенціалу сьогодні так необхідне для дослідження теорії і практики соціальної роботи.

Ключові слова: соціальна робота, соціальне суспільство, професійна підготовка соціальних працівників, методологічне обґрунтування соціальної роботи, гуманітарні та соціальні знання, соціальні норми.

Ребуха Л. З.. Методологическое обоснование социальной работы как вида профессиональной деятельности в современных условиях общественного развития.

В данном исследовании методологическое обоснование социальной работы связано с использованием понятия «социальная работа», в основе которого лежит понимание ее как особого вида профессиональной деятельности социальных работников. Эта деятельность осуществляется с целью предоставления нуждающимся людям содействия в социализации и ресоциализации. Поэтому это не конечная цель, а лишь фактор, способствующий реализации более значимой цели, сущность которой заключается не в компенсаторном, а в превентивном характере работы работников социальной сферы. Поэтому решение и предотвращение проблем человека, связанных с нарушением ее общественного функционирования, может быть осуществлено с использованием всего потенциала социальной работы, а именно дать возможность самим гражданам государства справляться с этими тяжелыми обстоятельствами с помощью поддерживающего, реабилитационного, защитного или коррекционного воздействий социального работника. В качестве исчерпывающего содержания социальной работы выступают сегодня как простые социальные услуги, так и относительно сложные инновационные технологии, которые защищают полное или частичное возвращение человека к нормальной жизни в обществе. Выявлены истинные масштабы социальной работы, которые являются веским основанием для признания ее деятельностью, осуществляемой в интересах каждой личности и всего общества в целом. Доказано, что сложившийся уровень осмысления социальной работы не учитывает всех аспектов ее практики и не позволяет заложить начала для дальнейшей разработки целостной теории социальной работы. Поэтому использование методологического потенциала сегодня так необходимо для исследования теории и практики социальной работы.

Ключевые слова: социальная работа, социальное общество, профессиональная подготовка социальных работников, методологическое обоснование социальной работы, гуманитарные и социальные знания, социальные нормы.

Rebukha L. Z. Methodological foundation of social work as type of professional activity in modern conditions of social development.

This research shows that methodological foundation of social work is related to the usage of the concept of «social work», which is based on the understanding of it as a special type of professional activity of social workers. This activity is carried out to provide assistance to those in need in socialization and resocialization. So it is not the ultimate goal, but only factor that contributes to the more significant purpose, the essence of which is not compensatory but preventive character of the work of social workers. Therefore, solving and preventing problems of individuals related to the violation of social functioning may be carried out using the full potential of social work, such as to enable the citizens to cope with these difficult circumstances with the help of a supportive, rehabilitation, protective or remedial actions social worker. Nowadays the elementary social services and complex innovative technology that protects the full or partial returning of people to a normal life in society serve as a comprehensive content of social work. It is found out the true scopes of social work, that are essential basis for the recognition it as the activity which is carried out in the interest of every individual and society. It is proved that formed level of understanding of social work does not account all aspects of its' practice and can not provide a basis for further development of a coherent theory of social work. Therefore, applying the methodological potential today is so necessary for research of the theory and practice of social work.

Keywords: social work, social society, professional training of social workers, methodological foundation of social work, humanitarian and social knowledge, social norms.

УДК 378.096:004

Смагіна Ольга Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри інформаційних технологій та систем

Переяславська Світлана Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри інформаційних технологій та систем

*ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Україна, 92703, Луганська обл., м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1
ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко»
Украина, 92703, Луганская обл., г. Старобельск, пл. Гоголя, 1
State establishment «Luhansk Taras Shevchenko National University»
1 Gogol Square, the City of Starobilsk, Luhansk region, 92703*

ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ КАФЕДРИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. В умовах інформатизації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, зокрема соціокультурних процесів, постійно зростають вимоги до якості вищої освіти. Одним із пріоритетних напрямів державної політики в цій галузі є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, які зумовлюють перебудову навчально-виховного процесу у вищій школі та забезпечують підвищення його ефективності. Орієнтація на загальнонаціональні інтереси суспільства й провідні тенденції розвитку світового освітнього простору передбачає суттєві зміни в організації діяльності вітчизняних університетів та функціонуванні кафедр як їхніх структурних підрозділів. Нагальною проблемою вищої школи України є необхідність удосконалення діяльності кафедр з метою активізації процесів модернізації, спрямованих на досягнення рівня

світових стандартів та повноцінного входження України до світового освітнього простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми інформатизації освіти як пріоритетного напрямку інформатизації суспільства знайшли відображення в дослідженнях Н. Апатової, В. Бикова, В. Глушкова, Р. Гуревича, А. Гуржія, А. Єршова, М. Жалдака, О. Меньяйленка, Н. Морзе, І. Роберт, О. Спіріна та ін. Тенденції розвитку університетської освіти в інформаційному суспільстві розглянуто в працях О. Глузмана, М. Згуровського, О. Мещанінова, Х. Ортега-і-Гассет, В. Радаєва, О. Рузанової, В. Садовничого, П. Скотта, Є. Хрикова та ін.

Питання теорії й практики використання сучасних освітніх технологій у вищих навчальних закладах висвітлено в наукових студіях А. Вербицького, В. Євдокимова, М. Лапчика,